

Henni Koskinen

Sanna Savelius

PORIN PAKKAN VAKIINTUNEEN TOIMINNAN ARVIOINTI JA
KEHITTÄMISKOHTEET

Hoitotyön koulutusohjelma

2018

PORIN PAKAN VAKIINTUNEEN TOIMINNAN ARVIOINTI JA KEHITTÄMISKOHTEET

Koskinen, Henni & Savelius, Sanna
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma
marraskuu 2018
Sivumäärä: 21
Liitteitä: 1

Asiasanat: porin pakka, pakka-toimintamalli, ehkäisevä päihdetyö

Ehkäisevä päihdetyö on päihteiden ja niiden haittojen ennaltaehkäisyä ja vähentämistä. Päihteitä ovat alkoholi, tupakka ja huumeaineet. Ehkäisevä päihdetyö on moniammatillista ja toiminnan tarkoituksena on ehkäistä päihteistä johtuvia haittoja.

PAKKA-hanke on valtakunnallinen päihteiden ennaltaehkäisevä toiminta, jota organisoivat sosiaali- ja terveysministeriö. PAKKA toimii ruohonjuuritasolla vaikuttamassa päihteiden saatavuuteen ja asenteisiin. Tämän saavuttamiseksi toiminnassa on mukana useita yhteistyötahoja poliisista paikallisiin kauppiaisiin. Tätä toimintaa johtaa jokaisessa kunnassa oma koordinaattori.

Porissa PAKKA toiminta aloitettiin muutaman vuoden hankkeena vuonna 2010 ja toiminta vakinaistettiin vuonna 2013. Hankkeen aikana tehtiin yksi AMK-opinnäytetyö työryhmän jäsenien tyytyväisyydestä PAKKA toimintaan, mutta vakinaistamisen jälkeen palautekyselyjä ei ole tehty. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten Porin PAKKA toiminta on onnistunut hankkeen vakiinnuttamisen jälkeen. Tavoitteena on tuottaa tietoa minkä avulla Porin PAKKA voi kehittää toimintaansa.

Toimijoiden mielipidettä PAKKA toiminnasta kysyttiin lyhyessä kyselyssä, joka lähetettiin kaikille yhteistyökumppaneille sähköpostin kautta. Kysely oli auki kaksi kuukautta, jonka aikana saatiin vain kahdeksan vastausta. Vastaukset olivat kuitenkin positiivisia ja kehityksenä toivottiin toiminnan laajentamista eteenpäin useammalle toimijoille ja PAKKA toiminnan organisointia myös pienemmille kunnille esimerkiksi yhteistyön kautta.

Analysis of the PAKKA program in Pori and areas of improvement

Koskinen Henni & Savelius Sanna

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in nursing

November 2018

Number of pages: 21

Appendices: 1

Keywords: PAKKA program, prevention of intoxicating substances, PAKKA program in Pori

Prevention of intoxicating substances aims to prevent and decrease harm caused to individual. Intoxicating substances include alcohol, cigarettes and drugs.

PAKKA program is Finland's nationwide prevention of intoxicating substances that is organized by ministry of social and healthcare. PAKKA program works in local communities to decrease usage of substances and change the attitudes of public. To achieve this the program works together with many different professions like local police, schools and grocery shops. In every town, there is one coordinator who organizes this cooperation.

In Pori PAKKA started at 2010 as short-term project and at 2013 it was made permanent program. During the time when PAKKA in Pori was only a project, there was made only one study to find out how cooperation between different professions has been working out. After year 2013 there hasn't been any inquires or feedback done. The goal of this thesis is to find out how all cooperators feel about the program and how it could be improved.

All the cooperators were approached with email and the message included link to the form where they answered to questions about the program. The online questionnaire was open for two months however from forty-five people only eight answered the questionnaire. The feedback was mostly extremely positive however there were few minor parts that needed work in. The activity of the professions in the program has decreased in three years and they felt like the program needs to add more different professions to improve. Also, smaller towns need more focus and organizing in the program.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ	6
2.1	Mitä on ehkäisevä päihdetyö	6
2.2	Ehkäisevän päihdetyön eri tasot.....	7
2.3	Päihteet ja mielenterveys	7
2.4	Ehkäisevää päihdetyötä ohjaavat lait	8
3	PAKKA TOIMINTAMALLI.....	9
3.1	Mikä on PAKKA toimintamalli?.....	9
3.2	Työryhmät.....	10
3.3	Toimintamallin historiaa.....	11
4	PORIN PAKKA	12
4.1	Porin PAKKA toiminnan historiaa	12
4.2	Työryhmät.....	12
5	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE.....	13
6	TUTKIMUKSEN SUORITTAMISTAPA.....	13
6.1	Tutkimusasetelma	13
6.2	Kvalitatiivinen tutkimus.....	14
6.3	Vastausprosentti.....	15
7	VIRTUAALISEN KYSELYN TULOKSET	16
7.1	Kuinka kauan vastanneet ovat olleet PAKKA toiminnassa mukana.....	16
7.2	Miten PAKKA on onnistunut näkyvyyden kannalta ja miten PAKKAN toivotaan näkyvän jatkossa.....	16
7.3	Miten Porin PAKKA on onnistunut viimeisen viiden vuoden aikana.....	16
7.3.1	Yhteistyö eri järjestöjen kanssa	16
7.3.2	Työryhmien yhteistyö.....	17
7.3.3	PAKKAN toimintojen kohdistaminen	17
7.3.4	Jokin muu	17
7.4	Arvosana Porin PAKKA:n toiminnalle asteikolla 4-10.....	17
7.5	Missä asioissa PAKKA tarvitsee kehittämistä.....	18
8	POHDINTA.....	19
8.1	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	20
	LÄHTEET.....	22
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Päihteet ja niistä syntyvät ongelmat koskettavat koko yhteiskuntaa monilla eri tavoin. Ehkäisevä päihdetyö pyrkii ehkäisemään ja vähentämään siitä syntyviä ongelmia. PAKKA toiminta vaikuttaa yhteisöllisesti tuoden eri vaikuttajat yhteen työryhmien kautta. Työryhmien kautta pyritään ehkäisemään päihdehaittoja tietyllä alueella. (Hätönen, Kurki, Larri & Vuorilehto 2014, 21-22.)

Paikallinen alkoholipolitiikka hanke eli PAKKA-hanke aloitettiin Porissa vuonna 2010 ja vakinaistettiin vuonna 2013. Toiminnan tarkoitus on ehkäisevä päihdetyö. Toimintaan kuuluvat ehkäisevän päihdetyön lisäksi mielenterveystyö sekä peliongelmiin ehkäisy. Hankkeen kohteena toimii koko yhteisö ja yhteistyötä ongelmien ratkaisussa tehdään eri viranomaisten, elinkeinon, nuorten sekä vanhempien kanssa. (THL www-sivut 2018.)

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten Porin PAKKA toiminta on onnistunut hankkeen vakiinnuttamisen jälkeen. Tavoitteena on kvalitatiivisen tutkimuksen kautta tuottaa tietoa minkä avulla Porin oma PAKKA voi kehittyä.

2 EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ

2.1 Mitä on ehkäisevä päihdetyö

Ehkäisevä päihdetyö on päihteiden ja niiden haittojen ennaltaehkäisyä ja vähentämistä. Päihteisiin kuuluvat alkoholi, tupakka, huumausaineet ja muut päihtymistarkoitukseen käytetyt aineet. (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, 2018.) Ehkäisevä päihdetyö keskittyy laillisiin sekä laittomiin päihteisiin, mutta myös muihin riippuvuutta aiheuttamiin asioihin kuten rahapelien pelaamiseen (Holmberg ym. 2015, 468).

Ehkäisevää päihdetyötä tehdään koko yhteiskunnallisella-, kunnallisella-, järjestö- sekä yksilötasolla. Työ on hyvin moniammatillista ja moniulotteista. Ehkäisevän päihdetyön tavoitteena ovat päihteiden haittojen ehkäisy, edistää yksilön terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia, mutta myös vaikuttaa päihteiden kysyntään, saatavuuteen ja tarjontaan. (Holmberg ym. 2015, 467.)

Moniammatillisuuden lisäksi ehkäisevä päihdetyö on moniulotteista ja tasapainottelevaa. Kontrollonin sekä ehkäisevän työn, hoitojen ja haittojen vähentämisen välille pitää löytää tasapaino, jotta se ei aiheuttaisi lisää ongelmia. Tavoitteena on tasapainoinen päihdepolitiikka. Päihdepolitiikan tarkoituksena on, että päihteiden ehkäisyn kaikki kulut ja päihteiden käytön kaikki kulut pysyisivät mahdollisimman pieninä. (Holmberg ym. 2015, 470.)

Päihdehaittakustannuksista on julkaistu tilasto viimeksi vuonna 2010, silloin kustannukset alkoholin osalta julkiselle sektorille olivat arviolta 0,9-1,1 miljardia ja huumeiden osalta 229-283 miljoonaa euroa. Isoin osuus kustannuksista muodostui sosiaalihuollon kustannuksista. (Päihdehaittakustannukset 2010 2012, 1-2.)

Laillisten päihteiden saatavuutta säädellään lakien ja säädösten avulla. Lait ja säädökset koskevat päihteiden hintoja, ikärajoja sekä muita rajoitteita. Lakien sisällä olevien säädösten avulla asetetaan esimerkiksi ikäraajat päihteiden ostoon ja anniskeluun. Päihteiden myynnin ja anniskelun ikärajoja kuuluu valvoa ja se on laissa määritetty,

miten valvonta kuuluu tapahtua. (Holmberg ym. 2015, 468-469.) Valvontaa suoritetaan yhteiskunnallisella sekä kunnallisella tasolla kuten PAKKA-toimintamallin avulla. Esimerkiksi Satakunnan seudulla ikärajojen valvontaa suorittaa Porin PAKKA. (Porin PAKKA www-sivut 2016.)

2.2 Ehkäisevän päihdetyön eri tasot

World Health Organization WHO on jakanut ehkäisevän päihdetyön kolmelle tasolle: primaari-, sekundaari- ja tertiääriehkäisy. Suomessa on 2000-luvulla siirrytty selkeämpään jaotteluun ehkäisevä ja korjaava päihdetyö. (Holmberg ym. 2015, 471.)

Ehkäisevän ja korjaavan päihdetyön välimaastossa on myös riskiehkäisy. Riskiehkäisy tarttuu jo ilmenneisiin ongelmiin ja lähtee korjaamaan niitä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Korjaavaan päihdetyöhön kuuluvat eri apua tarjoavat tahot. Lain mukaan kunnan tulee järjestää tarpeen mukaan sosiaali- ja terveystalvveluja sekä päihdehuollon erityistalvveluita. Sosiaali- ja terveystalvveluihin kuuluvat muun muassa perusterveydenhuolto, työterveyshuolto ja äitiysneuvola. Päihdehuollon erityistalvveluita ovat esimerkiksi A-klinikoilla tarjottavat talvvelut kuten katkaisuhuolto, kuntoutus ja avohuolto. (Stakes 2007, 11-12.)

2.3 Päihteet ja mielenterveys

Ehkäisevä päihdetyö on vahvasti yhteydessä myös mielenterveyden edistämisen ja mielenterveysongelmien ehkäisyn kanssa. Usein mielenterveysongelmat ja päihdeongelmat esiintyvät samanaikaisesti. Päihteitä käyttävällä henkilöllä saattaa olla jo aiemmin todettu mielenterveyden ongelma, mutta runsas päihteiden käyttö saattaa myös aiheuttaa psyykkisiä häiriöitä. Yleisimmät päihteidenkäyttäjillä olevat ongelmat ovat eri persoonallisuushäiriöt, masennus- ja ahdistuneisuus, psykoottiset häiriöt sekä tarkkaavaisuus- ja yliaktiivisuusongelmat. (Holmberg ym. 2015, 345.)

Mielenterveysongelma ja päihdeongelma usein pahentavat toinen toisiaan. Ahdistuneisuutta, masennusta ja pahaa oloa saatetaan yrittää parantaa päihteiden avulla mikä pahentaa päihdeongelmaa. Tästä syntyy kierre, josta on vaikea päästä irti ilman apua. (Holmberg ym. 2015, 347.) Erityisesti masennus liitetään usein alkoholiin ja alkoholiin riippuvuutta esiintyy yleisemmin masentuneilla kuin muulla väestössä (Huttunen 2017).

2.4 Ehkäisevää päihdetyötä ohjaavat lait

Ehkäisevää päihdetyötä määrittää laki; Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä. Laki tuli voimaan 2015 ja se on säädetty, jotta ehkäisevää päihdetyötä saataisiin valtakunnallisesti järjestettyä kaikille. Kunnat ja alueet toteuttavat ehkäisevää päihdetyötä ja sitä koordinoi ja ohjaa Terveiden ja Hyvinvoinnin laitos THL. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017.)

Laki määrittää ehkäisevää päihdetyötä seuraavasti: ” Julkinen valta huolehtii tämän lain mukaisesti alkoholin, tupakan, huumausaineiden ja muiden päihtymiseen käytettävien aineiden sekä rahapelaamisen aiheuttamien haittojen ehkäisystä yhteistyössä yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa.” (Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015 1 §).

Myös muut lait vaikuttavat omalta osaltaan ehkäisevään päihdetyöhön. Nämä lait lueteltuna ovat: Päihdehuoltolaki 17.1.1986/41, Tupakkalaki 549/2016, Perustuslaki 731/1999, Kuntalaki 410/2015, Alkoholilaki 1102/2017, Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, Kansanterveyslaki 66/1972, Lastensuojelulaki 417/2007 sekä Erikoissairaanhoidonlaki 1062/1989 (Stakes 2007, 13).

3 PAKKA TOIMINTAMALLI

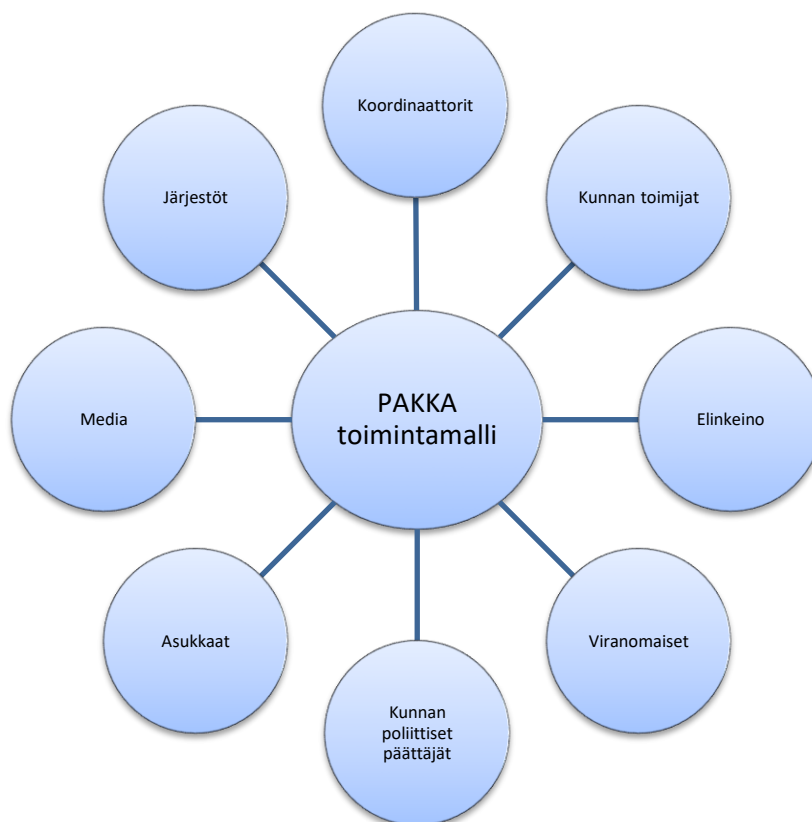
3.1 Mikä on PAKKA toimintamalli?

PAKKA eli paikallinen alkoholipolitiikka on ehkäisevää päihdetyötä. Toimintamalli on kohdistettu koko kansaan eli kohderyhmänä ovat kaikki nuorisosta aikuisiin. Ehkäisevään päihdetyöhön sisältyy alkoholin ja humalanhakuisen juomisen sekä tupakoinnin vähentäminen. Vähentyneen alkoholinkäytön takia myös alkoholista syntyvät haitat pienenevät. Pelaamisen vähentäminen on myös osa PAKKAN ehkäisevää päihdetyötä. Pelaamisen vähentäminen tarkoittaa ongelmallisen pelaamisen vähentämistä ja peliriippuvuuksien syntymisen vähentämistä. PAKKA myös pyrkii, että alkoholin juomisen, tupakoinnin ja rahapelin aloitusikä nousisi. (Fors ym. 2013, 11.)

Paikallinen alkoholipolitiikka perustuu siihen, että ongelmiin keskitytään alueellisesti ja pyritään vaikuttamaan niihin toimimalla yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. PAKKA toiminta koostuu eri tekijöistä; koordinaattorit sekä paikalliset toimijat eli järjestöt ja kunnan toimijat. Koordinaattori tuo yhteen järjestöt ja paikalliset toimijat; toimintamallin toimivuus perustuukin tehokkaaseen yhteistyöhön. (Fors ym. 2013, 17.)

Eri toimijoiden muodostama yhteistyö on PAKKA-toimintamallin perusta. Yhteisöllisyyden kautta pyritään vaikuttamaan yksilön ratkaisuihin. Kaikki toimijat itsenäisesti vaikuttavat alkoholi, rahapeli ja päihdehaittojen ehkäisyyn, mutta PAKKA toimintamallin tarkoituksena on tuoda toimijat yhteen ja toteuttaa ehkäisevät toimenpiteet samanaikaisesti. (Holmila 2015.)

PAKKA-toiminta muodostuu monen eri toimijan yhteistyöstä, alla näkyy esimerkki eri toimijoista (Kuvio 1).

Kuvio 1: PAKKA toimintamallin eri toimijat (Fors ym. 2013, 16).

3.2 Työryhmät

PAKKA toimintamallin eri toimijat jaotellaan eri ryhmiin, jotka ovat: ohjaustyöryhmä, tarjontatyöryhmä sekä kysyntätyöryhmä. Toimijat tuovat oman ammattitaitonsa sekä tietonsa työryhmiin ja PAKKA toimintamallin idean mukaisesti työryhmät tuovat nämä toimijat yhteen. (Fors ym. 2013, 24.)

Ohjaustyöryhmän tärkeimpänä tehtävänä on koordinointi. Ohjaustyöryhmä vastaa siitä, että yhteistyö toimii ryhmien välillä ja resursseja on tarpeeksi. Vastuusiin kuuluu

myös raportointi muille kunnan tahoille sekä työryhmien toimintasuunnitelmien hyväksyminen. Ohjaustyöryhmän tarve korostuu erityisesti alussa, kun PAKKA toimintamallia lähdetään toteuttamaan. (Fors ym. 2013, 25.)

Tarjontaryhmä koostuu elinkeinon toimijoista sekä viranomaisista. Tarjontatyöryhmä pohtii tarjonnan rajoittamista sekä valvontaa ja se tuo viranomaiset sekä elinkeinonharjoittajat yhteen. Tarjonnan rajoittamiseen kuuluu esimerkiksi ostokokeiden tekeminen, myynti- ja anniskeluhenkilökunnan kouluttaminen sekä kansalaisten ja median tiedottaminen. (Fors ym. 2013, 25.)

Kysyntätyöryhmä toimii tiiviissä yhteistyössä tarjontaryhmän kanssa. Kysyntätyöryhmä koostuu muun muassa järjestöistä, kansalaisista ja kunnan toimijoista (esimerkiksi työterveyshuollon, kouluterveydenhuollon edustajat). Kysyntätyöryhmä yhteistyössä lähtee toteuttamaan suunniteltuja toimintatapoja, joilla saadaan vähennettyä alkoholin- ja tupakkatuotteiden sekä rahapelien saatavuutta, tästä esimerkkinä ostokokeiden suorittaminen. Kysyntätyöryhmän toteutukset ovat yleensä pitkiä projekteja ja jokainen työryhmän jäsen tuo mukaan oman osaamisensa. Kysyntätyöryhmä myös tiedottaa toiminnoista ja tuloksista kansalaisille ja medialle. (Fors ym. 2013, 27.)

3.3 Toimintamallin historiaa

Vuoden 2004-2007 Alkoholiohjelmassa korostettiin paikallisuutta ja sitä, että ratkaisuja pitäisi lähteä etsimään paikkalaisellisesti yhdistämällä kunnan sisällä eri toimijoita. Alkoholiohjelma tarjosi myös kunnille ohjenuoria siihen, miten paikallista päihdetyötä voitaisiin kehittää (Alkoholiohjelma 2004-2007 2005, 8-9.) PAKKA toimintamalli kehitettiin juuri vuosina 2004-2007 aluksi alkoholihaittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen. Ajan kanssa toimintamalli muokkautui ja lisäyksenä tulivat tupakkatuotteiden sekä rahapelien ehkäisy sekä vähentäminen. (THL www-sivut 2018.)

PAKKA toimintamallin aloitus lähti liikkeelle Hämeenlinnasta sekä Jyväskylästä. Muun muassa Kaste-ohjelman (Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman) avulla toimintaa käynnisteltiin myös muualla Suomessa kuten Päijät-Hämeen alueella sekä Porissa. (Fors ym. 2013, 30-31.)

4 PORIN PAKKA

4.1 Porin PAKKA toiminnan historiaa

Porin PAKKA toiminta alkoi vuonna 2010. Toiminta lähti käyntiin hankkeena Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelma Kasteen rahoituksen avulla. Hanke alkoi vahvasti Porin seudulla ja Porin PAKKA oli osallisena monessa näkyvässä projektissa monien eri yhteistyökumppaneiden kanssa. Porin PAKKA ja PAKKA toimintamalli saivat myös valtakunnallista näkyvyyttä osallistamalla SuomiAreenaan yhteistyökumppaneidensa kanssa. (Porin PAKKA www-sivut 2016.)

Ehkäisevän päihdetyön tekeminen koordinoitusti muiden toimijoiden kanssa yhteistyössä oli uutta Porin seudulla, mutta ehkäisevään päihdetyöhön ja alkoholihaittojen ehkäisyyn oli selkeää tarvetta. Hankkeen loppuessa oli tarkoituksena ja toiveena saada toimintamalli pysyväksi. PAKKA toiminta vakinaistettiin 1.10.2013. (Fors ym. 2013, 30.)

4.2 Työryhmät

Porin PAKKAN toiminnassa on toimintamallin mukaan ohjaustyöryhmä, tarjontatyöryhmä sekä kysyntätyöryhmä. Työryhmät ovat moniammatillisia ja moni eri asiantuntija taho ovat edustettuna kuten perusturvan johto, ehkäisevän päihde- ja mielenterveyshuollon koordinaattori, sairaanhoitopiirin edustajat, viranomaisten edustajat, kauppa- ja ravintola-alan edustajat, eri koulutasojen edustajat sekä vanhempainyhdistysten edustajat. (Porin PAKKA www-sivut 2016.)

Ohjausryhmän on moniammatillinen ja sen tarkoituksena on toiminnan kokonaisuuden ohjaus (Porin PAKKA www-sivut 2016).

Tarjontaryhmä koostuu pitkälti elinkeinon harjoittajista kuten kaupan sekä ravintola-alan edustajista. Työryhmä keskittyy työskentelyssään vastuulliseen myyntiin sekä anniskeluun. Tarkoituksena on myös pohtia tapoja millä, alalla toimivat saadaan sitoutumaan vastuulliseen myyntiin ja anniskeluun. (Porin PAKKA www-sivut 2016.)

Kysyntätyöryhmä on moniammatillinen ja koostuu ehkäisevän päihdetyön toimijoista. Toimijat ovat lasten, työikäisten sekä vanhusten aloilta, jolloin kaikki ikäluokat ovat edustettuna. Kysyntätyöryhmä keskittyy työssään päihdehaittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen. (Porin PAKKA www-sivut 2016.)

5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten Porin PAKKA toiminta on onnistunut hankkeen vakiinnuttamisen jälkeen.

Tavoitteena on kvalitatiivisen tutkimuksen kautta tuottaa tietoa minkä avulla Porin oma PAKKA voi kehittyä.

6 TUTKIMUKSEN SUORITTAMISTAPA

6.1 Tutkimusasetelma

Arvioinnin aineisto kerättiin käyttämällä virtuaalista kyselyä. Kysely lähetettiin työryhmän jäsenille virtuaalisesti, koska se on paras tapa tavoittaa työryhmän eri jäsenet. Työryhmät ovat kysyntätyöryhmä sekä tarjontatyöryhmä. Kysely lähetettiin 45 työryhmien jäsenelle. Teknisistä syistä johtuen seitsemälle jäsenelle kysely ei mennyt perille eli lopulta 38 työryhmän jäsentä sai virtuaalisen kyselylomakkeen. Porin PAKKAN työryhmän jäsenille toteutettava kysely löytyy Liitteestä 1.

Kysymykset ovat ennalta suunniteltu ja mietitty sekä jätetty avoimiksi, jotta työryhmän jäsenillä olisi enemmän vapautta ilmaista mielipiteitään ja ajatuksiaan. Kysymykset eivät saa olla liian johdattelevia ja dikotomiset kysymykset haluttiin jättää pois, jotta aineistosta ei tule suppeaa. (Kananen 2014, 73-74).

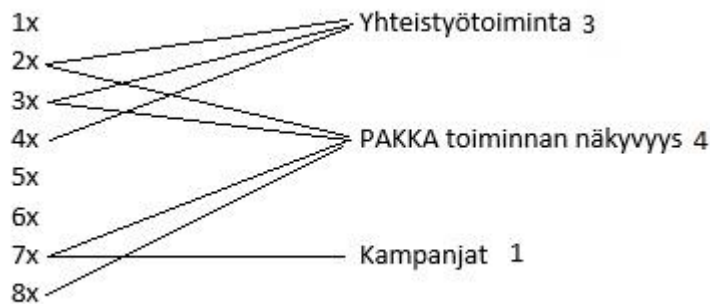
Kysymyksissä haluttiin ottaa huomioon Saara Lounasvaaran vuonna 2013 tehty Porin PAKKA-hankkeen väliarvio. Väliarviossa löydettiin Porin PAKKA toimintaan kehittämiskohteita ja tarkoituksena oli tässä opinnäytetyössä tarkastella ovatko jotkut kehittämiskohteet parantuneet. Lounasvaaran opinnäytetyössä mainittuja kehittämiskohteita olivat: yhteistyö eri järjestöjen kanssa, työryhmien välinen yhteistyö ja Porin PAKKAN toimintojen kohdistaminen. (Lounasvaara 2013, 38.)

6.2 Kvalitatiivinen tutkimus

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus tutkii ilmiötä ja tavoitteena on selvittää mistä ilmiössä on kyse. Laadullisen tutkimuksen kautta saadaan syvällisempi kuva ilmiöstä ja sen pohjalta voidaan rakentaa ilmiöön liittyviä teorioita. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tulokset pätevät aina vain tiettyyn kohteeseen eivätkä tulokset ole toistettavissa. Kvalitatiivisen tutkimuksen kautta kysymykset voidaan jättää avoimeksi ja painotus on työryhmien jäsenten omissa näkemyksissä ja mielipiteissä. Työryhmien jäsenten vastausten kautta päästää vastaamaan tutkimuskysymyksiin. (Kananen 2014, 16-17.)

Aineistoa kerättiin valitulla tiedonkeruu menetelmällä eli virtuaalisella kyselylomakkeella, jonka jälkeen kerätty aineisto puretaan yhteen. Aineistoa tarkasteltiin teemoittain. Aineistosta etsittiin kaikki mikä auttaa vastaamaan tutkimuskysymyksiin. (Kananen 2014, 99-101.) Teemoittelun avulla voidaan vertailla aineistossa toistuvia teemoja eli aiheita. Aiheisiin etsitään teemoittelun kautta eri näkemyksiä, joiden kautta saadaan purettua vastaukset. (Tuomi&Sarajärvi 2009, 93.)

Alla näkyy esimerkki teemoittelusta. Kysymykset käytiin läpi yksi kerrallaan ja jokainen kysymys oli oma teemansa. Vastauksista nostettiin esille toistuneet teemat eli aiheet. Teemoittelu kuva perustuu Jouni Tuomen ja Anneli Sarajärven malliin (Kuvio 2).

Kuvio 2: Teemoittelu esimerkki kysymyksestä: Miten Porin PAKKA on onnistunut viimeisen viiden vuoden aikana; jokin muu (Tuomi&Sarajärvi 2009, 94).

Aineiston analyysissä käytettiin aineistolähtöistä analyysia eli induktiivista analyysia. Aineistolähtöisessä analyysissä aineisto muodostuu tarkoituksen ja tutkimustehtävien kautta. Teoria tukee tutkimusta ja keskittyy lähinnä analyysin suorittamistapaan, mutta ei vaikuta aineistoon. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95.)

6.3 Vastausprosentti

Kysely lähetettiin 45 ihmiselle ja tietoteknisten ongelmien takia kysely meni lopulta 38 ihmiselle. Vastauksia saatiin kahdeksan kappaletta, jolloin vastausprosentiksi saadaan 21%.

Virtuaalilomake oli avoinna ja käytettävissä 27.6.2018-27.8.2018 välisen ajan eli vastausaika työryhmillä oli kaksi kuukautta. Työryhmiin oltiin yhteydessä sähköpostitse, joka sisälsi saatetekstin sekä linkin virtuaalikyselyyn. Virtuaalikysely löytyy Liitteestä 1.

Neljä vastanneista kuului tarjontatyöryhmään, kaksi vastaajaa kuuluivat kysyntätyöryhmään, yksi vastaaja kuului molempiin työryhmiin sekä yksi vastaaja kertoi kuuluvansa vain PAKKA-hankkeeseen.

7 VIRTUAALISEN KYSELYN TULOKSET

7.1 Kuinka kauan vastanneet ovat olleet PAKKA toiminnassa mukana

Suurin osa vastaajista olivat olleet PAKKA toiminnassa mukana vähintään viisi vuotta. Yksi vastaaja oli uudempi ja oli ollut toiminnassa mukana alle kaksi vuotta.

7.2 Miten PAKKA on onnistunut näkyvyyden kannalta ja miten PAKAN toivotaan näkyvän jatkossa

Vastaajien mukaan näkyvyys varsinkin kaupoissa ja anniskelupaikoissa on ollut hyvää. Varsinkin kampanjat ovat tuoneet runsaasti näkyvyyttä. Näkyvyyden lisääminen kaikkiin paikallisiin anniskeluliikkeisiin ja sosiaalisen median hyödyntäminen nähtiin tärkeiksi osa-alueiksi näkyvyyden parantamisessa. Näkyvyys koettiin kuitenkin olevan nykyään jo hyvällä tasolla.

50/60. Ravintolatasolla hyvin, vähittäismyynnissä tyydyttävästi, kansalaistalossa kampanjoiden yhteydessä kiitettävästi muutoin tyydyttävästi.

On tärkeää, että se (PAKKA) näkyy liikkeissä eli kaupoissa, nuorten keskuudessa.

7.3 Miten Porin PAKKA on onnistunut viimeisen viiden vuoden aikana

7.3.1 Yhteistyö eri järjestöjen kanssa

Järjestöjen välinen yhteistyön laatu on hyvää, mutta parantamisen varaa on. Erityisesti kolmannen sektorin toimijoita toivottiin lisää yhteistyöhön mukaan. Varsinkin anniskelu – ja elinkeino toimijoita haluttiin lisää yhteistyön piiriin.

Todella hyvin!

Järjestöjä on yhteistyössä, mutta järjestöyhteistyössä on kasvattamisen varaa, mikä voisi olla tavoite jatkoon.

7.3.2 Työryhmien yhteistyö

Työryhmien yhteistyö on vastausten perusteella sujunut hyvin ja yhteistyö aktiivisten toimijoiden välillä on ollut hyvää, mutta kaikki työryhmien jäsenet eivät ole toiminnassa tiiviisti mukana ja jäsenten omakohtainen aktiivisuus on laskenut viimeisen vuoden aikana huomattavasti.

7.3.3 PAKKAN toimintojen kohdistaminen

Vastaajat olivat tyytyväisiä toiminnan kohteisiin, mutta toimintojen kohdistaminen vaatii aktivointia. Yksi vastaajista ei ymmärtänyt mitä kysymyksellä haetaan ja yhdelle tämä kohta jäi kokonaan vastaamatta.

Tavoite on tehdä työtä vauvasta vaariin ja tämä vaatii aina toimintojen kohdistaminen aktivointeja.

7.3.4 Jokin muu

PAKKA toiminta on vastaajien mielestä lähtenyt hyvin liikkeelle Porin seudulla ja yhteistyö oppilaitosten sekä viranomaisten kanssa saa kehuja. PAKKAN erilliskampanjat ovat myös vastaajien mielestä olleet onnistuneita.

7.4 Arvosana Porin PAKKA:n toiminnalle asteikolla 4-10

Kyselyssä pyydettiin arvioimaan Porin PAKKA toimintaa kouluarvosana asteikolla. Kahdeksan arvosanan jälkeen, PAKKA toiminnalle saatiin keskiarvoksi pyöristettynä 8,6. Alla on kaikki annetut arvosanat ja niiden laskettu keskiarvo (Taulukko 1).

Taulukko 1. Vastaajien arvosana asteikolla 1-10 ja keskiarvo

Vastaaja	Arvosana
1x	9
2x	8
3x	9+
3x	8
4x	8
5x	9
6x	8½
7x	9
Keskiarvo: 8,59	

7.5 Missä asioissa PAKKA tarvitsee kehittämistä

Kyselyssä ilmaistiin toiveita PAKKA toiminnan laajentamista kaikkiin Porin Perusturvan alueisiin. Toinen kehitysosa-alue on Porin PAKKA toiminnan näkyminen paikallispolitiikassa sekä yhteistyö paikallisten poliittisten toimijoiden kanssa. Porin PAKKAN toivottiin myös ottavan osaa paremmin paikalliseen päätöksentekoon. Tämä voisi tuoda esille näkyvää asiantuntijuutta paikallisen alueen päihteiden käytön tilasta ja yhteistyö voisi poikia kannustavampaan ilmapiiriin päättäjien ja yritysten välille, mikä mahdollistaisi nykyisen uhkasakkojen tarpeen vähenemiseen.

Kaupungin johdon kaikkeen ehkäisevään työhön näkyväksi. Ei kannata peliällä uhkasakkotilanteita huonolla olemassa olevien ongelmien hoidolla, kun pieni lisäpanostus EPT-työhön maksaisi itsensä monin verroin takaisin.

Työryhmäjäsenten aktiivisuutta voisi miettiä...

Toiminnan suuntaaminen ja ideointi on aina haastavaa. Uusille ideoille ja toimintatavoille olisi varmasti käyttöä.

Anniskelu- ja elinkeinotoimijoiden aktivoinnissa laajempaan yhteistyöhön. Työn kohdentamisen laajentamista eri ikäryhmiin. Toiminta-alueen kasvatamista kaikkiin Porin perusturva-alueisiin kuuluviin kuntiin.

Kyselyn perusteella melkein kaikissa kysymysten osa-alueissa olisi pientä parannettavaa. Keskiarvo 8,6 kuvaa vastauksien sisältöä hyvin, sillä vastaukset olivat kuitenkin valtaosin positiivisia. Vastauksissa nousi esiin seuraavat kehittämiskohteet:

1. Lisää kolmannen sektorin toimijoita mukaan PAKKA toimintaan.
2. Toimintaryhmien jäsenten aktivointi.
3. PAKKA toiminnan kehittäminen koko Porin Perusturvan alueelle.
4. Kannustavan ilmapiirin kehittäminen anniskelu- ja elinkeino toimijoiden yhteistyöhön

8 POHDINTA

Opinnäytetyötä työstettiin aktiivisesti melkein vuoden ajan ja prosessi kohdannut useita haasteita. Porin PAKKAN puolelta haasteita toi yhteyshenkilön vaihtuminen muutamaan kertaan. Tämä toi kommunikointi ongelmia tekijöiden sekä PAKKAN välille. Kyselyn sisältö myös muokkautui useaan kertaan ja kehittyi ajan kanssa lopulliseen muotoonsa. Tekijät kaipasivat aluksi enemmän toiveita ja visioita Porin PAKKAN puolelta, mutta he antoivat tekijöille aika vapaat kädet.

Matala vastausprosentti oli pettymys, mutta odotettavissa, sillä opinnäytetyötä suunniteltiin aluksi haastattelupohjaiseksi. Haastattelu oli tosin mahdotonta tehdä tässä ajassa, koska todellisuudessa haastateltavien määrä oli niin suuri, ettei se ollut suoritettavissa. Virtuaalikysely lähetettiin myös kesän aikana, jolloin on mahdollista, että osa vastaajista oli kesälomalla. Tosin vastausajaksi annettiin kaksi kuukautta juuri sen takia, että mahdollisimman moni ehtisi vastata joko ennen tai jälkeen kesäloman.

Vuonna 2013 tehdyssä Saara Lounasvaaran opinnäytetyössä tehtiin väliarvio PAKKA-hankkeelle. Silloin isoin kehittämiskohde oli hankkeen jatko. Tämän voi to-

deta onnistuneeksi, sillä hanke vakinaistettiin vielä vuoden 2013 aikana. Muita kehittämiskohteita oli yhteistyö järjestöjen kanssa, työryhmien yhteistyö sekä PAKKAN toimintojen kohdistaminen. Pääsääntöisesti näihin alueisiin oltiin tyytyväisiä eli kehittymistä on tapahtunut viiden vuoden aikana. Jatkossa kehittämistä kuitenkin vielä tarvitsee yhteistyö järjestöjen kanssa sekä työryhmien yhteistyö. Yhteistyön tärkeyttä painotettiin kaikilla osa-alueilla, koska kyseessä on yhteisötoiminta mikä vaatii kaikkien osallistumista.

Työn lopputulokseen tekijät ovat kuitenkin tyytyväisiä. Pienestä vastausprosentista huolimatta saadut vastaukset olivat kattavia ja niistä saatiin pieni tehokas katsaus PAKKAN onnistumisiin ja kehittämiskohteitakin löytyi. Ajan ja resurssien salliessa olisi ollut hienoa toteuttaa kysely haastattelemalla työryhmän jäseniä kasvotusten. Tällä tavalla vastausprosentti saataisiin korkeammaksi ja saataisiin enemmän työryhmien jäsenten ääniä kuuluviin.

8.1 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Laadullisessa tutkimuksessa ei ole tarkkaan määritettyä tapaa luotettavuuden arvioon. Luotettavuus syntyy tutkimuksen kokonaisuudesta ja siitä, että sisältö on yhdenmukainen. Hyvä raportointi siitä miten aineisto on kasattu ja miten analyysi suoritetaan antaa lukijalle ymmärryksen, miten tuloksiin on päädytty ja tätä kautta pystytään arvioimaan tulosten luotettavuutta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 141.)

Tutkimuksen eettisyyteen liittyvät tietyt hyvät käytännöt, jotka tulee huomioida tutkimusta tehdessä. Hyviin käytäntöihin kuuluvat muuan muassa oikea tekstiviittaus, oikea ja selkeä raportointi sekä tulosten oikea raportointi ja säilyttäminen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 133.)

Koko opinnäytetyö pyrittiin pitämään lyhyenä ja selkeänä. Tekijöillä oli selkeä kuva mistä teoreettinen osa koostuu ja miten aineisto kerätään. Virtuaalikyselyn käyttö oli alusta alkaen paras vaihtoehto, sen avulla aineiston saisi kerättyä helposti ja luotettavasti. Kyselyllä saatuja vastauksia säilytetään tietyn aikaan, kunnes ne poistetaan. Vastausprosentti jäi hyvin pieneksi 21%, tämä tarkoittaa, että aineistossa on mukana hyvin

pieni osa vastaajien ajatuksia. Pienen vastaajamäärän vuoksi myös teemoittelu oli välillä hankalaa, koska niukan vastausmäärän takia aiheita oli vaikea löytää.

LÄHTEET

Fors, R., Heimala, H., Holmila, M., Ilvonen, S., Kesänen, M., Markkula, J., Saunio, A-L., Strand, T., Tamminen, I., Tenkanen, T. & Warpenius, K. 2013. Paikallinen alkoholi-, tupakka- ja rahapelihaittojen ehkäisy-Käsikirja yhdessä toteutettavaan Pakka-toimintamalliin. Tampere: Suomen yliopistopaino Oy. Viitattu 6.6.2018

Holmberg, J., Inkinen, M., Kurki, M., Partanen, A., Salo-Chydenius, S. 2015. Päihdehoitotyö. Sanoma Pro Oy. Viitattu 1.10.2018.

Holmila, M. 2015. Päihdehaittojen ehkäisyä paikallisesti ja yhteisöllisesti. Haaste 1/2015. Viitattu 12.11.2018. <https://www.haaste.om.fi/fi/>

Huttunen, M.O. 2017. Alkoholin ongelmakäyttö ja eri psyykkisten häiriöiden lääkehoito. Duodecim. Viitattu 1.10.2018. <http://www.terveyskirjasto.fi>

Hätönen, H., Kurki, M., Larri, T., Vuorilehto, M. 2014. Uudistuva mielenterveystyö. Helsinki: Fioca Oy. Viitattu 7.10.2018

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylän Ammattikorkeakoulu. Viitattu 8.5.2018.

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2013. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki: Sanoma Pro Oy. Viitattu 7.5.2018

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 1.12.2015/523 Viitattu 13.12.2017 <http://www.finlex.fi>

Porin PAKAN www-sivut. 2016. Viitattu 8.12.2017. <http://www.porinpakka.fi>

Päihdehaittakustannukset 2010. 2012. Tilastoraportti:11/2012. THL. Viitattu 12.11.2018

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2005. Alkoholiohjelma 2004-2007. Työväline alkoholihaittojen ehkäisyyn. Viitattu 15.7.2018. <http://urn.fi/URN:ISBN:952-00-1661-9>

Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut.2017. Viitattu 13.12.2017. <http://www.stm.fi>

Stakes. 2007. Ehkäisy ja hoito: laadukkaan päihdetyön kokonaisuus. Viitattu 1.10.2018. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-33-1992-2>

Terveyden ja Hyvinvointi laitoksen THL www-sivut. 2018. Viitattu 8.9.2018 <http://www.thl.fi>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. Viitattu 5.10.2018

1. Mihin työryhmään kuulutte?

2. Kuinka kauan olette olleet Pakkan toiminnassa mukana?

3. Miten Pakka on mielestänne onnistunut näkyvyyden kannalta?

4. Millä tavoin toivotte Pakkan toiminnan näkyvän jatkossa?

LIITE 1 (2/2)

5. Miten koette Pakkan onnistuneen viimeisen 5 vuoden aikana seuraavissa asioissa?

Yhteistyö eri järjestöjen kanssa?

Työryhmien yhteistyö?

Pakan toimintojen kohdistaminen?

Jokin muu, mikä?

6. Minkä arvosanan antaisitte Pakkan toiminnalle asteikolla 4-10?**7. Missä asioissa koette Pakkan tarvitsevan kehittämistä?**